

Le v lastnem tisku
ie moč in bodočnost

Nova Prava

Št. 49

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Vsem naročnikom, članom NSZ
in prijateljem „Nove Prave“
želimo srečen in vesel Božič

Mir ljudem...

—k Tisoč devetsto in osemtrideset let je poteklo, ko se je rodil odrešenik sveta. Legenda nam pripoveduje, da so peli angeli ob rojstvu Krista «Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji».

Prav toliko let se o božičnih praznikih ponavlja angelski klic: «Mir ljudem na zemlji.»

In prav toliko let ni miru. Pač je mir dva dni pred Božičem in dva dni po njem, potem pa gre človeštvo dalje svojo življenjsko pot, kakor da se ni ničesar pomembnega zgodilo.

Bore štiri dni se posveti človeštvo ideji miru in tristo enainšestdeset dni v letu je zopet posvečenih dnevnim zablodam človeškega egoizma in uživanja na eni in boja za obstanek na drugi strani.

Mir, simbol sreče, zadovoljstva in blagostanja sloni na predpogoju, pravice, resnice in poštenja.

Dokler človeštvo teh predpogojev ne bo ustvarilo, ne bo in ne more biti miru.

Mir lahko ustvari samo dober in pošten človek.

Danes v dvajsetem stoletju se za dosego in ohranitev miru med človeštvom grade bojne ladje, topovi, tanki, mitraljezi, strojne puške, ročne granate, letala, bombe in razna druga ubijalna sredstva.

In vendar smo prepričani, da bo zmagal zdrav razum nad zablodo enega dela človeštva, ako se vrnejo v službo miru, kakor so ga označevali angeli ob rojstvu Krista, vsi tisti, ki so v to poklicani in določeni in vsi tisti, ki si resničnega miru žele.

Mi si želimo tak mir, kakor ga je resnično hotel imeti Krist. Krist je oznanjal nauk vsem narodom in vsem narodom želel dobro. Čemu bi se oddaljevali od tega nauka, ako vidimo v njem srečo in blagostanje lastnega naroda in države.

Zato želimo vsem, ki so dobre in poštene volje, samo mir in zopet mir!

Kdo nam gospodari?

Slovenci smo po večini sami mali ljudje, kmetje, obrtniki, delavci in dninarji. Saj ne morejo taki ljudje, ki se dan in noč ubijajo z mislijo, kako preživeti sebe in družino, tvoriti gospodarsko močnega naroda. Tako so vsa velika podjetja v Sloveniji, ki bi morala biti srce slovenskega gospodarstva, v rokah tujcev, ker so oni dali denar. Bogastvo naše zemlje in delovno moč naših ljudi izkoriščajo in imajo pri tem velike dobičke. Slovenci smo v njihovih očeh le toliko vredni, da opravljamo najnižja dela, važnejša in vodilna mesta zavzemajo le tujci. Podjetja s tujimi lastniki in uslužbenci vendar ne morejo biti temelj slovenskega gospodarstva. Tujcem gradijo žuljave roke naših delavcev zlate gradove, nam samim pa se podira streha pod glavo.

Pa pravi ta ali oni: «Tako ne more več dolgo ostati, nekdo nam mora pomagati!»

Tujci bi res radi našo zemljo, da bi bilo potem pri njih boljše. Saj pripovedujejo, da jim že sedaj preti lakota...

Najbrž niti ne mislimo na to, da bi se naša lepa Jugoslavija lahko sama vladala, saj smo narod kakor vsi drugi narodi. Imamo tudi dosti bogato zemljo, ki nas preživlja celo sedaj, ko kar mrgoli tujih izkoriščevalcev in zajedalcev. Lahko pa bi vse imeli sami! Kdor misli, da bo potem bolje, če nam bodo vladali tujci, naj pogleda, kako nas izkoriščajo sedaj, ko so samo priseljenci. Če pa bi prišli k nam kot gospodje z vso oblastjo in močjo, ali bi takrat pozabili na lastno korist in požrtvovalno delali samo za lepšo bodočnost nas Slovencev.

Dvomimo!

Kar je naše, naj bo naše — tujec proč iz našega bogastva!

Novi monarhi na vidiku

Caristični emigranti v Parizu, obstoječi iz visokega plemstva in velikih knezov, seveda v družbi z visokim klerom, so v nedeljo v ruski cerkvi v Parizu slovesno proklamirali velikega kneza Vladimirja za pretendenta na ruski prestol.

Pri tej priliki se je izvršila tudi zaprisega plemstva.

Veliki knez Vladimir je podal izjavo, da ni v nikaki zvezi z akcijo za ustanovitev samostojne «Ukrajine», ker bi to nasprotovalo njegovim ciljem.

On ne priznava ukrajinskega naroda in pozna samo Ruse.

Ta izjava je povzročila v Poljski in v baltičkih državah ostro kritiko. Ukrajinci pa trde, da če bodo dosegli svojo državno samostojnost, ne

bo v nobenem primeru reprezentant njihove države član iz rodbine Romanov.

Vlada generala Franca v Španiji je pa razveljavila sklep iz leta 1931., ki je prepovedal kralju Alfonzu in njegovi rodbini vrnitev v Španijo. Razveljavila je tudi zakon o zaplembi premoženja bivše vladarske hiše.

Ta sklep povzroča uvod, da se Španija proglasi za monarhijo in da bo postal kralj sin kralja Alfonza, Juan.

To akcijo je general Franco izpeljal baje s podporo Anglije in s sporazumom z Italijo. Obnovitev monarhije se smatra za najboljšo zagotovilo dobrih odnosov Španije do velesil.

O naših izseljencih

Pred dnevi se je vse jugoslovansko časopisje v obširnih člankih spominjalo naših izseljencev, kateri so prinašali različne statistike o številu naših izseljencev, o vrsti njih zaposlitve in tako dalje. Po teh poročilih je raztreseno v svetu okrog 1.200.000 naših ljudi, katerim pa ne gre več tako dobro, in se preživljajo tako, kakor bi se v današnjih razmerah pri nas najbrže ne mogli.

Med njimi so izseljenske družine, ki so dolga desetletja v Ame-

riki, odnosno izven domovine, katerim so se rodili otroci, ki svoje domovine sploh videli niso in jim je tuja, kakor vsaka druga dežela. Njihovi vnuki pa bodo morda še kaj slišali o svoji domovini, toda polagoma bodo postali pravi Američani, ki je dežela zmesi vseh narodov sveta.

Zakaj govorimo o teh ljudeh? Seveda, bo marsikdo rekel zato, ker so ti ljudje za nas že izgubljeni. Pa ni tako! Mi Jugoslovani bi že tako rekli, toda drugi narodi

bi o tem vedeli povedati popolnoma drugačne besede! Vse dežele so istočasno dajale enaka števila izseljencev, in resnično žalostno od nas je, da so naši rojaki kaj hitro pozabili na svojo staro domovino, dočim se lahko dan za dnem čita v časopisju, da je ta Nemec, ta Italijan napravil to in ono in to le spričo velikega aparata, ki služi za obdržanje vezi med domovino in izseljenci.

Tako delajo torej ti veliki narodi. Vzgoja doma, vzgoja v šoli, časopisi, literatura, morda vse nekoliko pretirano, a uspeh ne ostaja in država, ki si vzgoji take državljane, se lahko nanje zanesa, pa bilo, da ostanejo doma, ali da gredo po svetu. In ko gredo po svetu, tedaj domovina nanje ne pozabi. Na mestu, kjer bi drugače utonili med prebivalstvom, kjer se naselijo, ustvarjajo kompaktno naselbino. In trud teh držav ni brez pomena, saj to ni izgubljeno, kar se tam izdaja, saj ima država koristi od svojih izseljencev, ki pošiljajo po večini svoje prihranke domov in tvorijo ti znaten del narodnega gospodarstva take države.

Kako pa mi? Gledamo na stvar popolnoma drugače. Morda enkrat na leto se spomnimo teh ljudi za časa izseljeniškega tedna, se jih spominjajo posamezniki s hvaležnostjo, če jim pošljejo kake dolarje, sicer pa jih prepuščamo same sebi, češ saj itak ni pomoči. Danes pa, ko imamo v lastni državi možnost vsestranskega udejstvovanja na vseh popriščih, danes, ko nimamo izgovorov, da jim ne moremo nuditi niti duševne pomoči in hrane, mi kot majhen narod grdo grešimo nad onimi, ki se izgubljajo med tisoči tujcev, grdo grešimo nad samimi seboj ter uveljavljamo pregovor, da kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Ako ne moremo nuditi toliko materialne pomoči, vendar je možno, da se jim nudi moralna pomoč, in pogosto je dovolj, da se pokaže samo dobra volja, da se dokaže, da nismo pozabili nanje, pa se že dvigne našemu človeku v tujini zavest, da ni več sam, da ni prepuščen usodi.

V zadnjem polstoletju se je izselilo iz Slovenije preko 90.000 ljudi. Če bi bilo danes mogoče kontrolirati, koliko bi jih našli, ki se komaj še zmenijo za to, da so Slovenci!

Treba je, da ta način izgubljanja ljudi zastavimo. Kar naenkrat to ne gre, toda treba je delati polagoma začeti delati doma, z vzgojo naroda in skrbjo za naše ljudi v tujini.

Preventivno zavarovanje

V državi Chile so v novem zakonu o bolniškem zavarovanju med dajatve zavarovancem uvrstili tudi preventivni dopust za one delavce, ki so takega dopusta iz zdravstvenih razlogov nujno potrebni. O takem dopustu odloča poseben odbor za zdravstveno skrbstvo. Najdaljša doba dopusta traja eno leto. To dobo pa je možno z ozirom na zdravstveno stanje bolnika podaljšati. Stroške za tak dopust nosi bolniško zavarovanje. Tozadevni stroški se v glavnem nanašajo na preskrbo in vzdrževanje zavarovanca in njegove družine. Novost je tudi v tem, ker so vsi zavarovanci dolžni, da se vsako leto vsaj enkrat podvržejo zdravniški preiskavi. Preiskava se izvrši izven delovnega časa v delovnih prostorih podjetja. Te preventivne preiskave so prinesle že v kratkem času velike uspehe.

Brazilijska je uredila predpise, ki se nanašajo na posojila zavarovancem raznih socialno zavarovalnih

ustanov v stavbene svrhe. Naložba premoženja zavarovalnih ustanov je torej možna tudi v stanovanjske akcije zavarovancev. Zavarovalne ustanove smejo v to svrhu uporabiti 50% razpoložljive imovine, in sicer: za nakup ali za postavitev lastne stanovanjske hiše, za izpopolnitev in povečanje stanovanjskega poslopja in za plačila hipotekarnih dolgov, za postavitev ljudskih stanovanjskih hišic, katere morejo zavarovanci pozneje odkupiti. Prednost imajo zavarovanci z večjim številom otrok. Posojila je zavarovati s hipoteko ter z življenjsko in s požarno zavarovalno polico. Za amortizacijo in obresti je plačevati mesečne obroke. Obresti znašajo 6 do 8%. Obroke odteguje delodajalec pri izplačilu mezd. Obrok ne sme presegati 45% mezde, amortizacijska doba ne sme presegati 25 let. Načeloma mora biti vsako posojilo amortizirano s 65. letom starosti dolžnika.

Poklicna obolenja

Poklicna obolenja so ena tistih socialnih panog, o kateri pri nas še skoraj ničesar ne vemo in ji ne posvečamo skoraj nobene pozornosti. V Spominskem zborniku, ki ga je ob 50 letnici svojega obstoja izdal Okrožni urad za zavarovanje delavcev, se tega problema dotikata v kratkih, informativnih člankih dr. Tone Krisper in dr. E. Hammerschmidt. Dr. Krisper pravi:

«Vprašanje poklicnih obolenj pri nas še ni prešlo začetnega štadija, največ zaradi tega, ker pri nas industrija in obrt nista na tako visoki stopnji, kakor drugod. Tudi študij poklicnih obolenj je šele v začetkih, saj ga naše fakultete sploh ne upoštevajo, niti v kakršni koli obliki vsaj omenjajo.

Zgodovinski problem poklicnih obolenj ni nov. Zasledimo ga že v egiptovskih papirusih, v sv. pismu, kakor tudi pri grških in rimskih pisateljih. Tako poročata Aristotel in Plato, da škoduje človeku delo na prostem zaradi silne vročine in mraza, da prah razjeda kožo, da dim v kovačnicah in topilnicah draži oči in pljuča, itd. Hipokrit pa priporoča zdravnikom, naj nikar ne pozabijo vprašati bolnika, kakšno delo opravlja. Poznejši rimski pisatelji in satiriki omenjajo blede rudarje, ozkoprse krojače, kruljave peke itd. Le počasi se je širil krog spoznavanja poklicnih obolenj. Leta 1700. je zbral Italijan Ramazzani v posebno knjigo vsa dotlej znana poklicna obolenja. Ta knjiga, prevede-

na v pet jezikov, tvori temelj in podlago za kasnejša znanstvena dela.

Z letom 1800. nastane nova doba; z odkritjem parnega stroja, predilnih in tkalnih strojev in z mehanizacijo dela nastopa doba novih možnosti poklicnega udejstvovanja in s tem tudi novi viri poklicnih nevarnosti. Vzporedno z naglim razvojem tehnike in s kulturno stopnjo naroda nastajajo ogromna znanstvena dela, ustanavljajo se posebni zavodi za proučevanje delovne medicine, obrtne higijene, delovne fiziologije itd. Zlasti v Angliji, Rusiji, Nemčiji in Italiji.

Na naših klinikah in bolnišnicah še nimamo oddelka za poklicna obolenja. S poklicno medicino se pri nas pečajo le posamezniki in Suzor in OUZD. Suzor je izdal že leta

1929. okrožnico, kjer zahteva prijavo vseh poklicnih obolenj. Prejšnjega leta pa je podelil trem zdravnikom štipendije za študij obrtne medicine v inozemstvu. Ljubljanski OUZD pa bo imel že v kratkem laboratorij za diagnostiko in raziskovanje poklicnih obolenj. To bo prva ustanova te vrste v Jugoslaviji.

Kaj so poklicna obolenja? To so vsa ona obolenja, ki nastajajo zaradi izvrševanja katerega koli poklica — ne samo pri ročnem delu, temveč tudi pri vsakem duševnem delu. Po takem lahko smatramo katero koli bolezen za poklicno, če le nastane zaradi izvrševanja poklica. OUZD ima lepe načrte za omejevanje in preprečevanje poklicnih bolezni, od česar bosta imela koristiti tako delodajalec kakor delavec.

Odpravnina ponesrečencu in vdovi

Zakon omogočuje, da se poškodovanemu rentniku namesto mesečnih rent izplača enkratna odpravnina; toda glavni pogoj je, da trajna delanezmožnost ne presega 20%. Pri višji delanezmožnosti se odpravnina ne sme priznati in tudi ne, dokler renta ni trajna, ker se začasna renta še vedno spreminja.

Odpravnina se izračuna po posebnem ključu, ki se določi po višini odstotka in pa po verjetni dobi, katero bo predvidoma rentnik še živel.

Kdor hoče dobiti odpravnino, mora vložiti posebno prošnjo. Prošnji mora predložiti izjavo pristojne občine, s katero občina na izplačilo

odpravnine pristane. Kdor je dobil odpravnino, izgubi vse nadaljnje pravice iz naslova nezgodnega zavarovanja, tudi če bi se mu stanje pozneje poslabšalo. Ponesrečenec nima pravice zahtevati odpravnine. O prošnji prosto odloča SUZOR in more prošnji ugoditi ali pa tudi ne; pritožbe ni.

Žena, ki uživa posmrtno rento, uživa isto do svoje smrti ali do zopetne mojitve. V primeru, da se žena ponovno omoži, se ji renta ustavi in namesto nje izplača odpravnina, in sicer v višini enoletnega zavarovanega zaslužka umrlega moža. Priložiti mora poročni list.

Nedotakljivost bolezenskih podpor in nezgodnih rent

Podpore, ki pripadajo zavarovanemu članu ali svojcu zaradi bolezni, so nedotakljive; izplačati se morajo le upravičenemu članu. Ne-

dopustno je, da bi urad ali tretja oseba (n. pr. upnik člana) povzročila zaplenitev ali zastavitev podpore. Tudi je nedopustno zakonite podpore zaseči za kako drugo terjatev. Vse tozadevne pogodbe so pravno neveljavne.

Le v enem primeru dopušča zakon, da se zakonita podpora ne plača članu, pač pa tretji osebi. To je v primeru, če zavarovani član za čas bolezni dobiva pri svojem delodajalcu stanovanje in popolno oskrbo. V tem primeru se sme denarna podpora namesto zavarovanemu članu izplačati delodajalcu. To pa samo s pristankom zavarovanega člana.

V primeru, da ima član pravico do dvojne hranarine, se sme ena hranarina izplačati naravnost zdravniku, ki ga je zdravil, in pa za zdravila lekarni, drugi del pa se mora brezpogojno izplačati naravnost članu.

Nezgodna renta se ne sme odstopiti drugemu, se ne sme zastaviti, niti ne zarubiti in tudi ne kompenzirati, to je zamenjati s kakim drugim ponesrečenčevim dolgom. Izjeme so le v tistih primerih, kjer je ponesrečenec po zakonu dolžan s svojimi dohodki vzdrževati sorodnika. Tu imajo sorodniki pravico, da zasežejo rento, ako bi jih ponesrečenec zapustil in prenehal vzdrževati. Ako bi ponesrečenec bodisi z delodajalcem, bodisi z drugo osebo sklenil tako pogodbo, s katero se odreka delno ali v celoti nezgodni renti, ki mu po zakonu pripada, je taka pogodba brez vsake pravne veljave.

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Potem hodite v kabaret», se je zasmel Ditrich. «Ta pogreb ni bil niti malo žalosten, to bi morali videti!»

«Res je bilo vredno», je kimala Ditrichovka. «Ali niste brali, kako se je ubil Ferdo Homola?»

«Gotovo je slišal o njem!» je rekel Ditrich. «Kdo pa ni slišal o Ferdu!»

«To ime poznam», je tjavendan potrdil Jože. «Še sanjalo se mu ni, kdo bi utegnil biti, kakšna znamenita oseba, toda nedvomno nekdo, ki je bil znamenit, če govorijo o njem s takim prepričanjem.

«Jaz sem ga poznal kot svoje čevlje. Včasih sva prišla tudi prav sem v našo kantino. Pravim vam, ni se bal, veste, nobenega na svetu se ni bal!» je junaško pričel Ditrich. To je obetalo dolgo razpravo, ki pa Jožetu ni niti najmanj dišala.

«Nobenega!» je pritrdila Ditrichovka.

«Če vam jaz pravim, potem že lahko verjamete!» je dejal stari in začel razkladati čudovite zgodbe iz življenja Ferda Homole, ki je bil tat in kavalir, junak, ki je končal svoje življenje na begu pred pravico z divjim skokom skozi okno drvečega brzovlaka. Ubil se je pri Pardubicah, toda pokopali so ga v Pragi, zato ker so mu hoteli njegovi tovariši in prijatelji izkazati svojo ljubezen. Njegov pogreb iz praškega predmestja je bil veličasten, nihče se ni spominjal slavnjšega pogreba. Vsa dekleta, vsi njegovi tovariši — imel jih je mnogo, kajti poznala ga je vsa nočna Praga in njeno podzemlje — so se udeležili in zasuli njegovo rakev z vencji in cvetjem. In dekleta so plakala nad izgubljenim Ferdovim življenjem, ki je proti pričakovanju zgodaj omahnilo v črni grob. Koliko bi

jih še mogel osrečiti s svojim veseljem, brezskrbnim govorjenjem, koliko bi jih še mogel nasititi z bogatim denarjem, ki ga je imel vedno pri sebi. Vsi njegovi znanci so ga spremljali, in njegov sijajni pogreb in velika udeležba je bila ponos njihovega stanu, neznanega, neimenovanega razreda, v katerega sodijo neznani, neimenovani.

Medtem ko je Jože z rastočim zanimanjem in simpatijo poslušal Ditrichovo pripovedovanje, je Magdalena čakala gospoda Grussa. V pisarni ga ni bilo, toda rekli so ji, da pride takoj. Ljubka gospodična je sekala s prsti v pisalni stroj, starejši moški s štirioglati čepico na glavi, najbrž sluga, pa je brez opravilo hodil po sobi sem in tja.

Magdalena je sedela nekaj časa na stolu, gledala gospodično in moža, ki je imel roke sklenjene za hrbtom in si mislila, kar jo je delalo nepotrpežljivo, da je sanjala — tistikrat, ko je mislila, da se bo Gruss oženil z njo — nepotrebno in neumno. Same sebe jo je bilo sram, da je mogla biti tako nespametna, tako otročja in domišljava! Ah ne, Gruss ni kriv, Gruss ji ni ničesar obljubljal!

«Kaj pa vam je hotel gospod Gruss?» je vprašala gospodična in nehala tipkati.

«Prav za prav jaz njemu. Poznava se, obljubil mi je zaposlitev.»

Gospodična je preiskujoče in zviška pogledala Magdaleno. Njen nos je zaslutil nevarnost.

«Če ga ne bo v pol ure,» je potem rekla, «ga danes bržčas ne boste učakali; misli, da ima neko važno sejo.»

Magdalena je torej čakala zunaj pred hišo. Ko je odhajala iz pisarne, je čutila na sebi začudene, pomilovalne, hladne poglede onih dveh. Komaj je zaprla vrata, se ji je zazdelo, da je čula smeh moža v štirioglati čepici. Kako toplo je v pisarni Preveč zakurjeno.

Zunanje politične vesti

Češkoslovaška preživlja težke dneve razočaranja. Za garancijo novih češkoslovaških mej ni dosti zanimanja, kakor se vidi.

Politika velesil ima druge načrte. Tudi obljubljeni posojilo se ne realizirata. Angleži se izmotavajo z izgovorom, češ, da se je Češkoslovaška preveč naslonila na Nemčijo in da niso voljni indirektno podpirati strategična stremjenja slednje.

Nemčija usmerja svojo zunanjo politiko na vzhod, zato njeno delo na ustanovitvi nove Ukrajinske države, ki naj objame vse Ukrajince, živeče v Poljski, Sovjetski Rusiji in Češkoslovaški. Njena zahteva po kolonijah je stopila sicer nekoliko v ozadje, vendar pa ni opuščena. Nemčija koraka od uspeha do uspeha v zunanji politiki in ni izključeno, da se ji posrečita tudi ta dva gigantska načrta.

Klajpedsko vprašanje in za postest Memela po Nemčiji se razvija ugodno vzlic zagotovilom Hitlerja, da Nemčija v Evropi nima več nikakih teritorialnih interesov.

Italija, ki je vrgla v svet zahtevo po korekturi meja v Džibutiju, za enakopravnost pri vodstvu Sueškega prekopa, priključitvi Nice, Korsike in Tunisa, je poostila razmerje do Francije, ki o kaki reviziji meja ali odstopu pokrajin noče ničesar slišati; gotovo tega ni storila lahkomišljeno. Zaveda se pač, da je trenutek ugoden.

Francija, ki si je z zrušitvijo zunanje političnih obvez, obdržala le še prijateljstvo Anglije, s katero bo šla v boj na življenje in smrt, da se obdrži, bo doživela še težka razočaranja, ki se jim ne bo mogla postaviti v bran.

Anglija, ki vodi komercialno politiko v pravec in v pravcu, da vedno drugi plačujejo zunanje politične račune, se zdi, da napram italijanskim zahtevam nima nobene Češkoslovaške več na razpolago, ki bi jo v danem trenutku lahko žrtvovala, da se račun izravna za ohranitev miru.

[Faint, illegible text block]

Ljubljanski veleseljem

Ljubljanski veleseljem bomo tudi v letu 1939. imeli dvakrat. Spomladanski bo od 3. do 12. junija, jesenski pa od 2. do 11. septembra. Na spomladanskem veleselju bodo sodelovale vse važne panoge obrta in industrije, jesenskemu pa bo priključenih več posebnih gospodarskih in kulturnih razstav.

Znižano vožnjo 50 % je odobrila Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu vsem posetnikom spomladanskega in jesenskega veleselja v Ljubljani. Za spomladanski veleseljem velja ta ugodnost za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija, za povratek pa od 3. do 17. junija 1939. Za jesenski veleseljem velja znižana vožnina od 28. avgusta do 11. septembra, oziroma za povratek od 2. do 16. septembra.

Volitve

delavskih in nameščenskih zaupnikov preložene

Gospod minister socialne politike in narodnega zdravja je pod St. Br. 100.533 z dne 16. decembra 1938 izdal sledeči odlok:

«Na podlagi čl. 2, 3 in 12 Navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov v podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev o d l o č a m:

1. Da se volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov in njihovih namestnikov izjemoma za leto 1939 vrše v mesecu februarju namesto v januarju.

2. Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov in njihovih namestnikov v sezonskih in novoustanovljenih podjetjih, v kolikor te niso izvršene v mesecu januarju, se bodo tudi v bodoče vršile na podlagi 2. odst. čl. 2 navedenih navodil.

O tem je obvestiti ministrstvo za notranje posle, vse kr. banske uprave, upravnika mesta Beograda, Centralno tajništvo delavskih zbornic in vse Delavske zbornice.»

DELAVSKE ZBORNICE
V LJUBLJANI.

Delavstvu TPD

V smislu sklepa krajevnih zastopnikov organizacij in načelstva II. skupine rudarske zadruga v Trbovljah, se je vršila dne 7. decembra 1938 v Ljubljani konferenca zastopnikov centralnih strokovnih organizacij in načelstva II. skupine rudarske zadruga.

Na tej konferenci so se zastopniki posvetovali o položaju rudarskega delavstva in končno sklenili, da se zaprosi TPD za božičnico.

V splošnem so zastopniki soglašali v vseh vprašanjih, edino glede načina so se mnenja delila. Končno pa je bilo sklenjeno, da gre osebno zastopnik Delavske zbornice do generalnega ravnatelja TPD, kateremu

sporoči želje delavstva, ob tej priliki pa spozna kakšen je položaj.

Zastopnik Delavske zbornice g. Golmajer Joža je res v soboto 10. t. m. obiskal generalnega ravnatelja TPD in mu sporočil želje rudarjev po izplačilu božične nagrade. G. generalni ravnatelj pa je izjavil, da tej želji rudarjev žal ne more ustreči, ker prejema rudarji svoje redne zaslužke, ki so v zadnjih mesecih dosegli višino najboljše konjunktorne dobe v povojnih letih. Nadalje je naglasil, da ta zahteva tudi ni v skladu z določili sklenjene kolektivne pogodbe, ki je bila pred nekaj meseci revidirana in prilagoden sedanjim razmeram.

Torej tako je končana ta akcija.

Iz naših delavskih krajev

Srečen in zadovoljen Božič želi vsem članom

Izvrševalni odbor NSZ

Maribor

ZAHVALA.

Odbor podružnice in prosvetnega odseka Narodne strokovne zveze izreka vsem številnim darovalcem, ki so pripomogli do lepe božičnice siromašni delavski deci, svojo najsrčnejšo zahvalo. Predvsem se zahvaljuje gg. tovarnarjem, ki so tudi letos podprli plemenito akcijo in darovali blago za perilo in obleke delavski deci. Hvala vsem ostalim darovalcem, ki so akcijo denarno podprli. Posebej hvala prevzvišenemu g. dr. Tomažiču, mariborskemu škofu, ki je pismeno čestital praznike delavcem in delavski deci in poslal svoj denarni prispevek. Iskrena hvala tudi predsedniku občine g. dr. Juvanu, ki je dal na razpolago razsvetljavo drevesa. Prav pristrčna hvala velja pa tudi Posojilnici v Mariboru, ki je brezplačno prepustila veliko dvorano, kakor tudi vsemu časopisju, ki je brezplačno objavljalo vse objave o prireditvi. Vsem in vsakomur še enkrat prav pristrčna zahvala.

Vsemu članstvu mariborske podružnice sporočamo, da bo tajnik tov. Kravos na Štefanov dan dopoldne uradoval in dajal navodila za volitve obratnih zaupnikov. Vsi člani in članice so vabljeni, da se ta dan dopoldne gotovo javijo v

tajništvu. Za vse obratne in organizacijske zaupnike pa je naravnost dolžnost, da se javijo.

Srečne božične praznike voščimo vsem prijateljem, članicam in članom odborniki podružnice NSZ v Mariboru.

Ribnica

Podružnica Narodne strokovne zveze v Ribnici je priredila v nedeljo 18. t. m. predavanje o pravicah in dolžnostih obratnih zaupnikov.

Kljub temu, da je bilo slabo in mrzlo vreme, se je tega predavanja udeležilo prav lepo število zavednega članstva, ki so z zanimanjem sledili predavatelju. Delavstvo je šele sedaj spoznalo, kako velikega pomena je ustanova obratnih zaupnikov, katere se pa še do sedaj delavstvo v Ribnici ni poslužilo. Kakor izgleda, si bo delavstvo v Ribnici v letu 1939, in sicer meseca februarja prvič izvolilo svoje obratne zaupnike. To bo seveda za delavstvo velika pridobitev, posebno, če bo delodajalec in delojemalec pravilno pojmoval to ustanovo in če bodo obratni zaupniki možje, ki bodo pravilno vršili svojo nalogo.

Ker je delavstvo tovarne Rudež že skoraj ves mesec brez posla, je podružnica, odnosno odbor sklenil, da se nabavi moka, katera se bo razdelila med brezposelne delavce.

V splošnem se vidi, da novi odbor pravilno pojmuje svojo nalogo, je neumorno na delu in na vsak način skuša izboljšati položaj delavstva.

Kupna moč konsumenta

—k Vedno in vedno ponavljamo, da blagostanja naroda ne moremo nikdar meriti po številu avtomobilov, tovarn, podjetij, marveč le po kupni moči konzumenta.

Široke plasti naroda, ki tvorijo večino potrošacev konzumentov, predstavljajo blagostanje naroda samo tedaj, ako je njih kupna sila v skladu s cenami na trgu ne samo neobhodno potrebnih, marveč tudi drugih življenjskih potrebščin.

Široko plast našega naroda tvorijo delavec, nameščeneec, državni ali privatni uradnik, mali obrtnik in mali kmet. Ako ti ne zmorejo s svojo kupno močjo kriti najobhodnejših življenjskih potrebščin, o kakem narodnem blagostanju govora biti ne more. Ako peščica iz ljudstva zmore imeti svoj avto, ki na zunaj kažejo smisel za velemeden promet in ako peščica ljudi živi v bohotnih razmerah, se o kaki izboljšavi gospodarskega življenja govoriti ne more. To govore lahko samo oni, ki ne poznajo in niso poznali pomanjkanja.

Indeks cen mora biti v skladu z minimalno plačo nameščence, potem se da govoriti o blagostanju.

Posamezniki, ki smo imeli priliko živeti v urejenih predvojnih razmerah, ki smo okusili blagodat obstoječega gospodarskega blagostanja, presojamo gospodarske razmere samo s primerjavo sedanjih razlik napram prejšnjim.

Dokler pa je mogoče srečati delavko, ki v tekstilni industriji ob osemurniku zasluži dnevno 9 din, ali delavca, ki pri najtežjem in umazanem delu zasluži največ 2.50 din na uro, ali profesorja, ki zasluži ob šikanah v stavbeni stroki 3.50 din na uro, potem smo še zelo daleč od tistih, ki si žele blagostanja.

Ako primerjam vrednost delavske plače iz predvojne dobe napram vrednosti in zaslužku storjenega dela, potem se moremo nehoti vprašati, kdo je kriv.

Inženjer, ki se je s trudom dokopal do diplome, ki je stala stariše ogromne novce, dobi ob prvi namestitvi 1000 din mesečno in še zadovoljen mora biti. Njegove kulturne potrebščine morajo kriti stariši, ako imajo sredstva, sicer je pa beda na obeh straneh.

Tak in enak prestopok doživljamo iz dneva v dan pri naši inteligenci, ki za drag študij ne uživa priznanja. Državni uradnik, ki je jedro države in nosilec državne moči in avtoritete, mora biti plačan, da živi primerno svojemu stanu in položaju.

Ako tega ni, trpe vsi.

Kupna moč konzumenta se mora pojačati, in ob količkaj dobri volji in smislu za splošnost in dolžnosti do splošnosti, bi lahko bilo marsikaj bolje.

SPEKULACIJA.

V Magdeburgu v Nemčiji obstoji trgovska poročevalna agencija Licht (luč), ki sporoča, da je evropska produkcija sladkorja padla, in sicer brez Rusije od 6.700.000 ton na 6.200.000 ton.

Znak, da se kapitalisti pripravljajo na podražitev sladkorja, ako jim bo kdo verjel, da te številke drže. Žitna kampanja je pokazala enak rezultat.

Grafološki kotiček

Te mar zanima tvoj značaj? Na-
piši tedaj s črnilom najmanj 15
vrstic na nečrtanem papirju, in nas
tov. grafolog ti bo odgovoril v tej
rubriki — kdo da si! Pristavi še
pol, poklic in starost. Poslužiš se
tudi lahko šifre. Dopis naslovi na
podružnico NSZ na Jesenicah pod
šifro: «Grafolog».

«Bato»: Ste družaben človek,
skromnega in simpatičnega nasto-
pa. Načitan, marljiv, natančen, če-
sto celo pedanten, pa tudi energič-
en, toda žal da samo do — prve
zapreke. Temperamenten v mišlje-
nju in dejanju. Večkrat tudi na-
brskan in osat. V poslednjem času
močne duševne depresije. Vaš na-
zor je sicer svobodoljuben, gojite
pa kljub temu skrite želje do des-
potstva... Hm, pa le niste rojen —
diplomati! Zna pa to biti Vaš sin
ali vnuk; kdo ve? Kismet! — Sa-
lem alejkum!

«Gorenjski fant»: Pri nas je pa
korajža, pri vas je pa ni... Vidiš,
prav takšen se mi zdiš, Ti moj pre-
ljubi Janez Zalete! Sicer pa roke
na srce, in priznati Ti moram, da
Ti kljub temu kar dobro pristoj-
ajo irhovce! Si družaben in nasme-
jan značaj, pa tudi prebrisan. Z
dekliškimi srci žvenkljaš kakor s
tolarji. V življenju in poklicu
praktičen, pa tudi delaven in pod-
jeten. Volja je dobra, toda — hm,
malo pomisli, pa ne boš več — Ja-
nez Zalete!

«Bogdana»: Ah, res je; kje so
tiste rožice?... V Tvojem mladem
in čistem srcu deklíč! Tako nežni
in občutljivi so ti cvetovi, da še
spadajo v skrbno nego Tvojim lju-
bim staršem in šoli. Toda na uho
in «strogo» tajno Ti povedano —
si po srcu dober in bister deklíč.
Imaš voljo do učenja, pa tudi do
zapopadenja. V splošnem poslušna!

Ne zanemariš svojo zunanost!
Toda opazna je gotova razmišlje-
nost. Ali je morebiti tudi to «stro-
go» tajno? Hm??? Šlek, šlek, in lep
pozdrav!

Praktični nasveti

Tintni madeži takoj izginejo, če
jih nekolikokrat odrgnemo s citro-
novim sokom, v katerem smo raz-
topili malo soli.

Za praznike boste dobro očistili
štedilnik s peskom, ki smo mu pri-
dali malo vode in kisa.

Zanemarjene kozarce očistimo s
krpo, namočeno v olju, potem jih
pa s pivnikom brišemo, dokler se
ne svetijo.

Nožev in vilic ne namakaj v
vodi, ker zarjavijo. Temeljito jih
očisti s časopisnim papirjem in pu-
sti na suhem, dokler jih ne po-
miješ.

Obveze shrani v čisto škatljo ali
vrečko in jih spravi tako, da jih
imaš vselej takoj pri roki. Nesnaž-
nost pri ranah je često vzrok hu-
demu zastrupljenju ali pa celo
smrti, zato vsako rano skrbno očis-
ti in jo obveži s čisto obvezo.

Verjamete ali ne?

— da se obeta v letu 1939 kri-
žarska vojska med ljudmi, ki bi jo
zaradi svojega fanatizma hoteli
ustvariti,

— da je v življenju najbolj žal-
ostno takrat, kadar ti zmanjka
prosta volja,

— da bo letošnji Božiček nosil na
zemljo same zmrznjene pakte,

— da je v vsej svetovni politiki
interesantno le to, da se vsa poli-
tika suče okoli tega, da bi se izbolj-
šalo stanje sočloveka. Čudno pa je
zopet to, da imajo od tega koristi
samo nekateri eni in isti izbranci,

— da bo končno sneg pobelil črna
pota evropskih politikov,

— da sta v Evropi na razpolago
dva prestola, ki bosta najbrže na
koleščkih,

— da bi tudi Jugoslavija zahte-
vala v Afriki kolonije,

— da je polovica sveta zapisana
v seznamu tistih, ki se jih običajno
šteje med hinavce,

— da je na račun raznih poli-
tičnih dogodkov nastalo toliko vi-
cev, da se bodo še zanamci od srca
nasmejali,

— da je nek neoženjen kandidat
bil tako gotov svoje izvolitve, da je
kar naprej naročil mobilijo za svo-
jo nevesto in seveda tudi neizogiben
avto,

— da je konec te kupčije bil ta,
da gospod kandidat niso bili izvo-
ljeni,

— da je bilo pred kratkim usta-
novljeno društvo «odstavljenih» in
«neizvoljenih» poslancev,

— da bodo v teh društvih pisali
svoje spomine,

— da je film «Nekdaj in sedaj»,
ki je imel propagandno dolžnost,
tako narejen, da se še tisti, ki so ga
snimali, ne spoznajo,

— da je metla za nekatere zelo
huda zadeva,

— da je zmagati na papirju lažje,
kot zmagati v sreču,

— da je protituberkulozna zveza
dognala, da je bilo v preteklih dneh
opaziti pri ljudeh neobičajno mnogo
pojavov abstinence,

— da se naš pijani narod končno
trezni,

— da silijo kvišku vedno tisti, ki
so že zgoraj,

— da so bila predavanja o obsti-
nenci prepovedana,

— da to prav nič ne škoduje, če
si abstinent ali pa pijanec.

Za božično dobro voljo...

Sit svoje službe.

Redarjeva žena: «Mož vstani, v
sosedni sobi so vlomilci.»

Redar: «Daj mi no mir, saj ni-
sem v službi. Pokličí policijo.»

Zelo prijazno.

Gospod Petek: «Sinoči sem v
vaši gostilni izgubil stotak. Če ga
boste našli, prosim, mi ga vrnite!»
— Natak: «In če ga ne najde-
mo?» — «Potem ga pa obdržite.»

Fotografija.

Pavle se je dal za ženin god fo-
tografirati in ji je kot dar slovesno
izročil svojo sliko. — «Toda, Pa-
vle,» pravi ženica, «na suknjiču
imaš en sam gumb.» — «Hvala Bo-
gu, naposled si to vendar opazila,»
je mirno odgovoril Pavle.

Raztresen profesor.

Profesor pride ponoči domov in
sliši sumljiv ropot pod posteljo:

«Ali je kdo pod posteljo?» se za-
dere.

«Ne!» se oglasi tat.

«Saj sem vedel,» reče profesor in
pomirjen leže na posteljo.

Iskrena hvala.

Gospod Berglez se je polakom-
nil poslanske časti in pri volitvah
kandidiral. Dobil pa je samo en
glas. Drugi dan pride k njemu pri-
jatelj: «Od srca ti čestitam k vče-
rašnjemu uspehu!»

Berglez: «Ne šali se. Kaj bi mi
čestital?»

Prijatelj: «Saj si bil vendar iz-
voljen enoglasno!»

Nekulturni otok.

sem bral v časopisju, da je nekje
neki otok, kjer so še popolnoma
nekulturni ljudje. Nobenega orož-
ja nimajo! Kako pač morejo ži-
veti?»

Šorn:

Nazaj v domovino...

Sveti večer!...

Mlad mož koraka po stezi. Sneg
je pobelil brdo in ravan, drevje in
grmovje. Mrak se dela, nobene sape,
nobenega glasu ni okrog; le nje-
gova počasna stopinja drobi napol
zmrzli sneg, da mu škriplje pod no-
gami. Mnogo let je bil na tujem,
mnogo let ni spal v domači hiši,
kjer se je rodil, kjer je zrastel na
postelji, ki jo je postiljala skrbna
mati, stara ženica. Videl je dokaj
sveta, velikanska mesta, izkušal in
spoznal ljudi, ki po njih prebivajo.
Ali sreče, prave sreče ni bilo zanj
nikjer, nikjer tiste zadovoljnosti,
ki jo je čutil nekda v otročjih le-
tih pod slamnato streho rojstnega
doma. In zdaj se vrača domov.

Dospe do vrha ter se ustavi. Pred
njim leži dolina, bel plašč je po-
grnjen čez njo. Sredi doline stoji
hišica na samem, njegov — rojstni
dom.

Dobro mu je znan nizki zid, zna-
no mu je okence, ob katerem je po-
letne večere, gledaje v zvezdnato
nebo, molil večerno molitev; znana
mu je stara jablana in kamenita
miza v njeni senci, kjer je nekda
pozimi zidal snežene cerkve; znan
mu je klanček za skednjem, kjer

se je s tovariši vozil na sančicah,
hlev, kjer so bile krave in voli,
nekdanji njegovi tovariši na paši.
O, tačas mu je bila ta mala doma-
čija svet in na tem vesoljnem svetu
vse lepo.

Dim se dviga iznad strehe, tanek
curek sivega dima, ki kroži in se
vali kvišku, trga in zopet sprijem-
lje, naposled pa izgublja med sive
oblake.

In spomini iz otročjih let obha-
jajo popotnika. Vidi staro mater,
za družino skrbečo pred ognjiščem,
kako drži zamišljeno pod pazduho
roke križem, zre v ogenj in kuha.
In oče, star moder mož, mož trde
skorje, pa dobrega zrna, menda
ravno poklada živini, šteje, če bi
kaj zmanjkalo klaje za zimo, šteje,
kdaj bo živine za eno tele več, kdaj
bodo voliči za na prodaj. Sestrico
pa si misli v hiši na klopi pred
kolovratom sedečo, kako pridno
prede in marsikaj ogiblje v mladi
glavici. Tako si domišlja potnik.
Neznano hrepenenje se ga polasti,
da bi brž videl svoje ljube iz oči v
oči, da bi od blizu videl in se na-
gledal znanih krajev prve mladost-
sti. In naglo se je spustil navzdol.

Sveti večer je praznoval pri svo-
jih, ostal bo vedno doma, zakaj v
tujini ni lepote, ni sreče in zado-
voljstva.

Varčujte in kupujte

vse za pisarno, šolo
in dom pri

IV. BONAČ

Ljubljana, nasproti glavne pošte

Prvovrstna nalivna peresa
in praktična darila

Priporočamo

M. TIČAR

veletrgovci a s papirjem in pisarni-
škimi potrebščinami v LJUBLJANI

Š. lenburgova ul. 1 Sv. Petra c. 26

FRANC BREJC

manufaktura

JESENICE-GORENJSKO

MIHELAČ JOŽE

splošno krojaštvo

JESENICE

se nadalje priporoču

J. PUČKO

zaloga živčnih strojev, koles in ostalih de-
lov zastopstvo PHILIPS radio aparatov.

JESENICE, Kralja Petra c. 12

Cenjenim odjemalcem želi vesele
Božične praznike in srečno Novo
leto ANA PAJNIK, trgovka v Žer-
javu.

Vesele Božične praznike ter srečno
Novo leto želi vsem svojim cenje-
nim odjemalcem tvrdka M. PUN-
ZENGRUBER, Črna-Žerjav.

Vesele Božične praznike in srečno
Novo leto želi cenjenim odjemalcem
ter se priporoču RUDOLF CIZEJ,
trgovec, Žerjav-Mežica.

Vsem cenjenim odjemalcem želi ve-
sele Božične praznike in srečno
Novo leto IVAN KOHLIMBRAND,
mesar in gostilničar, Črna.

Vesele Božične praznike in srečno
Novo leto želita ter se priporočata
FRANC, Marija KODRIČ, Črna.

Vesele Božične praznike in srečno
Novo leto vsem cenjenim odjemal-
cem ter se prav vljudno priporoču
IGNAC SKRUBEJ, urar, Črna pri
Prevaljah.

ANTON FILIPIČ, frizer za dame
in gospode, Črna pri Prevaljah, po-
družnica Mežica. Trajna ondulacija.

KNEZ KRULEC
gostilna in sodavičarna
Črna pri Prevaljah.